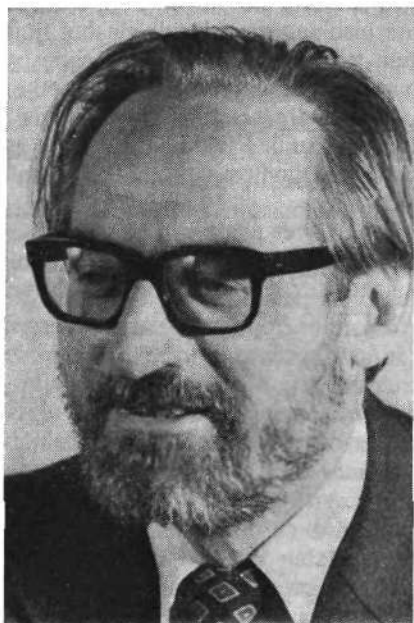

TUJE PESMI V SLOVENSKI BESEDI

Ureja Janez Menart

IZ PESMI BORISA PASTERNAKA

Prevedel in uvodne besede napisal Tone Pavček

Boris Leonidovič Pasternak (10. 2. 1890—30. 5. 1960) je prav gotovo eno najbolj zvenečih in pomembnih pesniških imen ruske, pa tudi svetovne poezije dvajsetega stoletja. Z Blokom, Majakovskim, Jeseninom, Ahmatovo, Mandelštamom predstavlja vrh ruske lirike novejše moderne dobe, tako njen silni visoki razcvet v prvih dveh desetletjih tega stoletja kot njeno temno, tragično, a hkrati enako visoko umetniško nadaljeva-

nje. Pasternak, sin slikarja in glasbenice, je sprva nihal med glasbo in filozofijo, kasneje pa ostal zvest književnosti kot pesnik, prozaist, dramatik. Prve objave Pasternakovih pesmi so iz leta 1913, prva zbirka Dvojček v oblakih (1914). Sodeloval je v znani skupini Centrifuga, njegova literarna in stilna pozicija v prvem obdobju ustvarjanja pa je med simbolizmom in futurizmom. Pravzaprav je nekako neopredeljen za skupine in literarne smeri ostal vseskozi: njegova poezija, za katero so sprva trdili, da je predvsem poezija za pesnike, je hodila svoja pota kot korekcija struj, kot povzetek dognanj in samosvoje videnje in občutenje sveta. Označuje jo visoka pesniška kultura, muzikaličnost, prežeta je s čustvom pripadnosti svetu narave, poezije, ljubezni; poezija, ki je prešla pot od zbitosti in celo neulovljivosti pesniških prispodob in zapletenih postopkov do samozahteve priti do same biti stvari in pojavov, do preprostosti stila, ki bi odseval globino in jasnost njegovega pogleda nasvet.

Prvi pesniški zbirki so sledile: Povrh barier (1917), Sestra moja — življenje, napisana večinoma leta 1917, izšla 1922, Drugo rojstvo 1933

(poskus pogledati življenje domovine »brez plenice«, opisati njen jutrišnji dan), Na jutranjih vlakih 1943, pesnitve Visoka bolezen, Poročnik Šmidt, Leto 1905. Pisal je svojevrstno poetično prozo, med katero je zlasti značilna avtobiografska Zaščitna listina (1931), roman v verzih Spektorski (1931) in roman Doktor Živago, ki je bil objavljen v tujini 1957. leta, Pasternaku pa je bila zanj prisojena Nobelova nagrada, ki se ji je v splošnih kritikah, pritiskih in nasprotovanjih (izključili so ga tudi iz Zveze pisateljev) odpovedal.

Ko za dvajsetletnico smrti B. Pasternaka objavljamo nekaj njegovih pesmi iz različnih obdobj njegovega ustvarjanja (prva pesem je iz leta 1912, zadnja pa je bila napisana leto pred pesnikovo smrtjo), naj vsaj omenimo njegovo obsežno prevajalsko delo: prevajal je gruzinske pesnike (Baratašvili, Cereteli Leonidze, T. Tabidze, Čikovani), drame W. Shakespearea, Fausta Goetheja, pa še vrsto angleških in francoskih pesnikov (Shelley, Keats, Verlaine itd.).

* * *

Februar. Tinto v dlan in joči!
O februarju pišeš v jok,
medtem ko s snegom dež bijoči
kot črna vesna žge okrog.

Kočijo najti. Za šest griven
skoz tresk koles in zvoncev klink
tja čez oditi, kjer naliv je
bolj črn še od solz in tint,

kjer kakor zoglenele hruške
na tisoče se vran z dreves
usuje v luže, da se zruši
suhotna žalost v dno očes.

Pod njo črnijo se kopnjave
in veter s kriki je razrit,
čim bolj slučajne, tem bolj prave
pa pesmi tke jok krčevit.

GOSTIJE   Žolč pijem tuberoz, neba jeseni trpkost
in tvojih iznever grenkoben curek v njih.
Večerov pijem žolč, noči in gneč nestrpnost,
surovi pijem žolč, ki ga ihti moj stih.

Delavnic dediči mrzimo treznost, trezne.

Kruhu vsakdanjemu objavljamo udar.

Nemirni piš noči zdravice take veze,

ki ne izpolnijo mogoče se nikdàr.

Podedovanost, smrt sta gosta nam pri mizi.

In v tihi rani svit — vrhovi tle dreves —

kot miška anapest med prepečencem svizi

in preoblači se Pepelka za na ples.

Prt je brez mrvice in pod se čist leskeče,

kot deteta poljub živi stih, tih in plah,

Pepelka pa beži — s kočijo v dnevih sreče,

a ko brez groša je — na svojih dveh nogah.

PRO DOMO Pripodí se senca. Trza, se vznemirja
ob plamenu sveče. In zbeži čez hip
s pobledelih ustnic, z lističa papirja
v kredasto odprtost orošenih šip.

V času, ko je pesnik — če je moč verjeti —

samo bleda slutnja ognjev, ki blede,

v uho dušljivi noči moraš se zadreti:

»To je čas umora! Čakajo me že!«

V času, ko po senci z vrta ostro reže,

opiti kot prostranstva, širni kot je beg

stepe izpod sedla, — mene vsega veže

ogenj, strof vročičnih raziskreni tek.

* * *

Lovec oprezni, veliki strelec,

s puško prikazen ob duše vodáh!

Ne zametuj me sceloma v celec,

čustvu za hrano ne dróbi v rokah.

Daj mi, da dvignem nad smrt se sramotno.

V vrbo in led me ponoči zavij.

Zjutraj prepláši jezero motno.

Meri, končano je! V letu me bij!

A za slovesa višine visoke
naj vas poljubljam in hvalim ko v snu
o, moje bedne, prevarane rôle
doma, drugóv, domovine, rodu.

POLETJE Šlo v rilčke je metuljev, lis
od žeje in vročine
in z vonjem meda, met, melis
obtkalo jim spomine.

Ne časa tek, a zven cepí
od zarje pa do zarje
prebadal zrak je s snom ostí
in vnašal v vreme čar je.

Ko užil sprehajanja je slast
zaton je dal skržatom
in drevju in zvezdám oblast
nad kuhinjo in trato.

Ni senc, a bruna mesec stal,
se skrival v brezna mraka
in tiho, tiho noč je šla
hiteč v oblak z oblaka.

Hitreje iz sanj kot s streh; najbrž
zabljev bolj, plah kot pristen
stopical je pred vrati dež,
dišal po čepu vinskem.

Tako je dišal prah. Plevel.
Tako, bolj po resnici,
je dišal zakon plemičev
o bratstvu in pravici.

Uvedli zemstvo so do srenj,
vi z drugimi ste, niste?
Visel je v kislici dni stenj,
dišal po čepu vinskem.

RAZHOD Drhteč klavir ti peno z ust obliže.
 To blodenje te pokosí in stre.
 Porečeš: Ljubi! Ne! zavpijem, Ne!
 Ob glasbi?! — Je mogoče biti bliže

kot v poltemí, ko pada v žar kamina
 akordov snop kot notes zadnjih dni?
 O, divno razumevanje, pokimaj,
 pokimaj in osupneš! — prosta si.

Jaz ne držim te. Pojdi. Išči cilj.
 Odidi k drugim. Werther že obstaja,
 a danes še duh v zraku smrt izdaja:
 odpreti okno je kot rez prek žil.

Ljubiti druge — težek križ,
 a ti še s tem si lepa, mična,
 s skrivnostjo svojih čarov zdiš
 uganki se življenja slična.

Na pómlad sliši šum se sanj,
 šelest novic, resnice kliče.
 Ti iz rodu si takih stanj,
 tvoj smisel kot zrak nesebičen.

Lahko zbudiš se in oveš,
 smetjú besed se odpoveš
 in čislaš za naprej le čistost.
 Vse to je — čisto majhna zvitost.

* * *

Besed cediva plaz
 kot vrt — jantar, medívo;
 razsipno, darežljivo,
 za las, za las, za las.

Ni treba pojasnil,
 s koliko ceremonij
 po boču, po limoni
 obrizgan list diši,

kdo v trnje solze lil
in odbrzel prek plota
je na polico, k notam
skoz reže žaluzij,

kdo tepih dal pred prag
je z jerebiko živo,
vez lep, drhteč in drag
s svetlečim se kurzivom.

Sprašuješ, kdo velí,
naj bo avgust mogočen,
komú nič drobno ni,
kdo ves osredotočen

je v javorovov list
in od Ekleziasta
ostaja zvest in čist
pri brusu alabastra?
Sprašuješ, kdo velí,
da ustne aster, dalij
trpijo od zmrzali?
Da lističi rakit
ne bi s kariatid
na zmočeni granit
jesenskih bolnic pali?

Sprašuješ, kdo je ta?
— Mogočni bog detajlov,
mogočni bog srca,
Jadvig in vseh Jagajlov.

Če rešil kdo, ne vem,
posmrtno je uganko;
življenje — na jesen
je mir: vse v vsem natanko.

NENAVADNI DNEVI

Od mnogih zim, ki sem jih užil,
dni pomnim, ko je bil solsticij,
in vsak je bil neponovljiv
in vsak ponavljal se v resnici.

In vseh teh dni prijazen niz
polagoma se je sestavil —
dni nenavadnih, da bil vtis
je v nas, da se je čas ustavil.

Vse pomnim živo karseda:
v vrh zima gre po večnem redu,
poti so mokre, s streh kaplja
in sonce greje se na ledu.

Kot v snu ljubimci hrepene
živahneje zdaj drug po drugem
in v kronah drevja se pote
za škorce hišice pod zubljem.

Lenoba po številčnici
kazalce vodi polzaspane
in dlje od veka dan trpi
in čas objema ne prestane.

Prev. Tone Pavček

Slovenski pesniški glas izpod Sarta

Renato Quaglia, rojen 31. marca 1941. na Solbici v Reziji: učil se je v semenišču v Vidnu in Veroni, študij verskih ved in psihosociologije je opravil na univerzah v Louvainu in Bruslju. V Belgiji in po vrnitvi domov se je vzdrževal kot tovarniški delavec. Decembra 1977. je z drugimi domačini ustanovil na Solbici zadrugo »To rožyna dolyna«, ki si prizadeva ustvarjati delovna mesta za domačine.

Ko se je l. 1969. vrnil domov, je začel pesnikovati v domačem narečju: tudi poezija mu je sredstvo za odkrivanje korenin in izpričevanje domačnosti; zato se neizogibno navdihuje ob vrelcu ustnega izročila. Téma, podobe in metafore iz bogatega ljudskega pesništva, ki je Rezijanom bistveni, nepogrešljivi del vsakdanjega življenja, pretvarja v osebna videnja razgledanca, ki trpi hkrati zaradi davne kolonizacije domače doline in zaradi sodobnih krivic, ki zadevajo nacionalno, socialno in človeško zapostavljeno skupnost. Razpet med mističnim čutenjem narave in stvarstva (kako ne misliti na Kocbekovo »Zemljo?«) ter sodobnim strastnim uporom človeka pred družbo-volkom, najde prav v čustveno nabiti ljudski govorici in metaforiki deviško in neizrabljeno izrazno moč. Razvejeni odenki rezijanskega ljudskega besedja mu omogočajo rafinirano in hkrati silno izraznost, kakršne ne more najti več noben pesnik, ki skuša zagnesti svojo misel in svoje